

Učimo: Samopouzdanje

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH.

Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

Razvoj samopouzdanja kod djece do 6 godina starosti u najvećoj mjeri zavisi od odraslih i njihovih metoda vaspitavanja djece.

Neophodno je djecu naučiti da obavljaju aktivnosti u svakodnevnom životu sa radošću i sigurnošću, da se pokažu onakvima kakvi jesu, da slobodno izraze šta osjećaju i misle – sve ovo je veoma važno kako bi dijete imalo pouzdanje u sebe.

Vaspitač treba da dozvoli djetetu da se izrazi i da sa njim razmjenjuje svoja iskustva i doživljaje, da mu dozvoli da se ponaša spontano, da prihvati dodijeljeni zadatak s radošću i predusretljivošću – ukratko, da prilagodi svoj odnos prema djetetu.

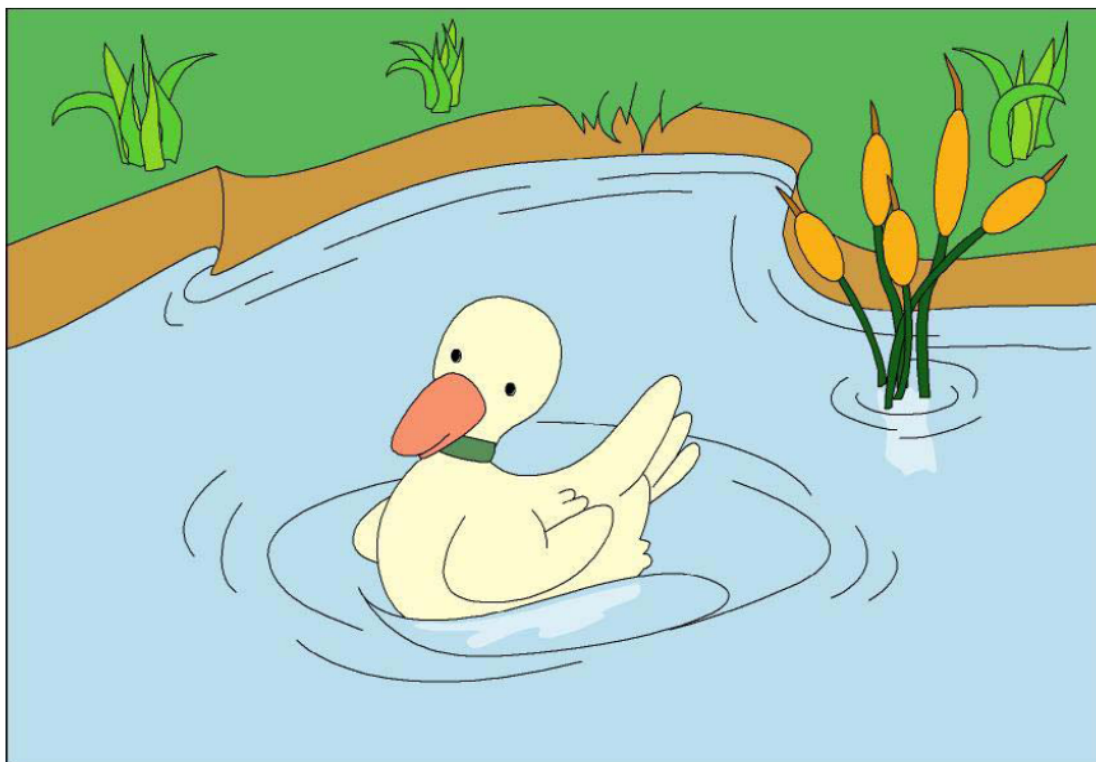
Sljedeći aspekt kojeg je bitno razviti kod djeteta je samopouzdanje. To znači da mu treba ponuditi mogućnost da samostalno djeluje i da postigne zadovoljavajuće rezultate u aktivnostima. Zbog svega toga, polazna tačka prilikom osmišljavanja aktivnosti treba da bude ono što dijete može da postigne shodno svom stvarnom i potencijalnom razvoju, šta treba da uradi, dostignuća koja želimo da postigne i gdje treba da postigne ciljeve programa.

Dijete će imati više samopouzdanja ako je samostalno u iznalaženju rješenja za svaki zadatak.

Sljedeća bitna stavka je prilagođena i pravična ocjena koju odrasle osobe daju djeci za obavljene aktivnosti. Ovo je odlučujući faktor za djetetovo emotivno stanje, stav kojeg zauzima prema različitim zadacima koji su mu povjereni i samopouzdanje, pošto ono uvijek očekuje ocjenu od odraslih koji mu predstavljaju uzor i koji ga vode kroz proces sticanja znanja. Ukoliko ga ocijenimo nepravedno ili neadekvatno, metodama koje ga vrijeđaju, dijete će izgubiti samopouzdanje.

Neophodno je hvaliti dijete, stimulisati ga kad uradi nešto dobro, a ako nešto ne uradi ispravno, kažemo mu da danas nije dobro uradio, ali ako nastavi raditi sutra, rezultat će biti bolji.

Aktivnost br. 1 "Monono"

Kratak pregled aktivnosti:

Ova aktivnost počinje lutkarskom predstavom, zatim djeca razgovaraju i na kraju crtaju i modeluju pačića Mononoa.

Cilj:

- Pokazati djeci da ih nesigurnost i nedostatak samopouzdanja može spriječiti da uživaju u prijatnim i lijepim stvarima.
- Započeti ciljane aktivnosti kojima se jača samopouzdanje kod djece.

Procedure:

- Pripovijedanje
- Razgovor
- Pitanja i odgovori
- Praktične radnje
- Dramatizacija

Potrebni materijal:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Lutkarska predstava i dvije lutke na štapu ili koje se navlače na ruku kao rukavice: Pomponija i Monono. Kasetofon.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) pripovijeda priču "Monono" uz pomoć lutaka:

"Tog dana je sve vrijeme padala kiša! Kiša se slijevala kroz gnijezdo patke Pomponije koja je bila sretna zato što je bila okružena svojom dječicom". (Ovo kaže vaspitačica, koja će ujedno biti i narator).

"Pačići proviriše ispod majčinih krila da vide pljusak, a s vremena na vrijeme bi izletjeli nakratko napolje da se nakvase i da protresu krilca pokrivena žutim paperjem." (Nastavlja narator).

"Jel' hladna voda? Hajdemo u jezerce!" povikaše pačići gurkajući Pomponiju, koja na kraju ipak odluči da ih povede. (Lutka Pomponija izviri glavu).

"Ali jedan od braće reče da ne računaju na njega jer on ne zna plivati i može se udaviti." (narator).

"Ovaj Monono se uvijek boji; stalno misli da ne može nešto da uradi. Zar ne znaš, sine moj, da patke ne treba da idu u školu kako bi naučile da plivaju? Zar ne znaš da pačići znaju da plivaju čim se izlegu?" reče mama patka (lutka Pomponija).

"To možda vrijedi za druge patke, mama Pomponija, ali ne i za mene. Ja ne znam plivati," reče mali Monono nesigurno i tužno (lutka Monono).

Njegova braća i sestrice koji su ga čuli viknuše: "Ovaj Monono se uvijek boji!" (Narator).

"Dječaće, imaj povjerenja u sebe i u druge, slušaj šta ti govorim," izgrdi ga Pomponija; ali majčin stav ga učini još nesigurnijim. (Pomponija i narator).

"Kva, kva!" odbio je Monono (Monono odbija).

"Kako se usuđuješ biti tako nepristojan?" patka se razljuti (Pomponija je ljuta).

"Kva, kva, pusti me na miru!" ponovi on. "Ne, ne mogu ni pomisliti da pokvasim kljun! Ja sam suvozemna patka i to je to!" (Monono).

"Ok" reče Pomponija. "Ostani kod kuće dok se mi zabavljamo" (Pomponija).

Pačić ih je gledao kako odlaze i bio je tužan jer je i on htio s njima. Da je bar znao plivati! (Narator).

Sakrivši se kako ga niko ne bi vidio, stigao je do jezerceta gdje se okupila njegova porodica i veoma tiho rekao sebi: mogu ja to, i jedan, i dva ... i baci se na glavu u hladnu i mirnu vodu, shvativši oduševljen da zna plivati. Jeeee! (Narator pokreće lutku Mononoa kao da pliva).

Pošto je imao velik stomak, Monono je bez problema plutao na vodi. Jeeee! Jeeee! (Monono se kreće kao da pliva).

"Mama, vidi," uzviknuo je, "ja sam vodena patka!" (Monono)

"Kvak, kva, kva!" majka, braća i sestrice su se smijali vidjevši ga kako pliva i gnjura kao patka koja je sigurna u svoje plivačke sposobnosti (narator uzima u ruku lutku Pomponiju koja se kreće kao da se smije).

I Monono, uvjeren da sve patke znaju plivati iako ih niko tome ne uči i da jedino što im je potrebno jeste samopouzdanje, ponosno je klizio po vodio kao neki lijepi pernati čamčić (narator pokreće lutku Mononoa kao da odlazi).

Drugi dio

Vaspitač(ica) razgovara sa djecom i objašnjava im da samopouzdanje zavisi od toga šta ste sebi zacrtali da uradite.

Da li vam se svidjela priča?

Kakvu poruku sadrži ova priča?

Šta ste naučili?

Zašto Monono nije htio da uđe u jezerce?

Da li Monono stvarno nije mogao plivati ili je to samo umislio?

Šta je Mononou bilo potrebno da propliva?

Da li je Monono imao povjerenja u sebe?

Da li znate nekoga ko je sličan Mononou?

Vaspitač(ica) može snimiti dječje odgovore pomoću kasetofona i kasnije im pustiti.

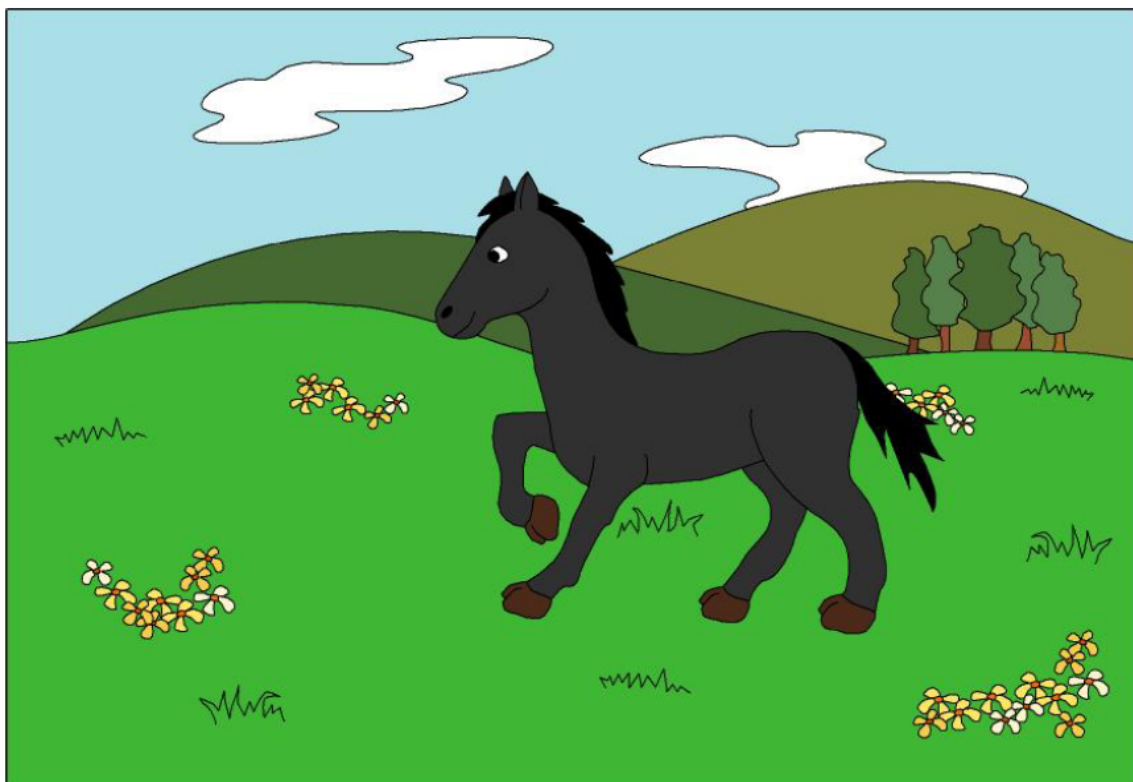
Treći dio

Djeca crtaju i modeluju Mononoa, njegovu braću i sestre i majku Pomponiju. Nakon što završe svoje radove, ispričaće šta se desilo Mononou, koristeći svoje crteže.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su kritički analizirali nesigurnost pačića Mononoa.			
Bila im je potrebna pomoć da kritički analiziraju nesigurno ponašanje pačića.			
Povezali su priču o Mononou sa doživljajima i iskustvima iz sopstvenog života.			
Pomenuli su da ne žele biti kao pačić Monono.			
Rekli su da nesigurno ponašanje nije dobro.			

Aktivnost br. 2 "Mali Poni koji je bio siguran u sebe"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Aktivnost počinje pripovijedanjem priče. Nakon toga, vaspitač(ica) sa djecom upoređuje stav pačića Mononoa iz prethodne priče i stav malog Ponija iz ove priče.

Cilj:

- Da djeca nauče da porede prednosti samopouzdanja i mane nedostatka sigurnosti u sebe.

Procedure:

- Pripovijedanje
- Razgovor
- Pitanja i odgovori
- Analiza i sinteza
- Poređenje

Potrebni materijal:

Tekst priče, niz slika koje prikazuju radnju priče.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Pripovijedanje priče "Mali Poni".

Jednom davno, na jednom imanju, rodio se konjić crn kao ugarak. Bio je tako mali da je izgledao kao plišana igračka. Ptice koje su živjele u blizini odmah su se uzbudile zbog ovog prekrasnog događaja. Sve su doletjele da ga prouče i vide izbliza. (Prikazati sliku).

"Kako lijepo ždrijebe! Tako je predivan!" zacvrkuta jedna ptičica. "Moje dijete će se zvati Piruli." reče njegova majka.

Poni je imao sretno djetinjstvo. Kasao je sa svojim prijateljima i učio da govori od jednog pomalo luckastog papagaja koji mu je svaki dan, od ujutro do uveče ponavljao: "Mama, tata, mama, tata..."

Poni je bio veoma sretan. Pio je svježju ledenu vodu iz potočića, posmatrao je zalazak sunca, jurio je livadom po kojoj su rasle male ruže.

Prošle su tri godine. Sva ostala ždrijebad su narasla i pretvorila se u velike konje, ali ne i Piruli. On je ostao iste veličine, ali je znao pravilno marširati, stajati na zadnjim nogama, čak je naučio i da pozdravlja savijanjem koljena i klimanjem glave (Pokazati sliku).

Ali jednog dana mu se desi nešto veoma loše. Prišao je oboru i čuo dva čovjeka kako razgovaraju. Jedan od njih je rekao pokazavši na njega:

"Ovaj mali konj ne može da nosi tovar niti da vuče prikolicu niti da ponese jahača. Ničemu ne vrijedi".

Poni se udalji veoma tužan. Hodao je polako i odmakao se od obora, otišao je do jezerceta gdje je neko vrijeme u lošem raspoloženju razmišljao o sebi. "Nisam ni za šta," reče sam za sebe, "ja sam jedna obična raga". I dugo je plakao.

Uto naiđe njegova mama i vidjevši ga da plače uplašeno zapita: "Zašto plačeš, Piruli?"

Piruli ispriča majci šta je čuo. Njegova majka se ražalosti vidjevši svog dragog sinčića kako pati i nježno mu reče: "Ako se razlikuješ od ostalih konja, to ne znači da si manje vrijedan. Osim toga, nošenje tovara nije jedina stvar kojom se možeš baviti u životu".

Brišući suze repom, Piruli tužno reče: "Ali, mama, oni mi se izruguju. A ja ne volim kad mi se rugaju".

"Onda potraži neko drugo mjesto za sebe. Svijet je dovoljno velik za ljude koji vjeruju u svoje sposobnosti. Ti si mali, ali znaš toliko toga što ostali konji ne znaju".

U zoru sljedećeg jutra, Piruli ode siguran da će pronaći svoju sreću jer je bio veoma inteligentan konj.

"Zbogom, majko."

"Zbogom, Piruli, i sretno. Znaš da ćeš uspjeti ako se potruđiš!"

Prošla je jedna godina, prošla je i druga. Niko se čak nije više ni sjećao malog ponija. Samo ga majka nije zaboravila. A jednog dana u grad dođe CIRKUS! I svi su pošli da ga vide. (Pokazati sliku).

"Dragi gledaoci, sa zadovoljstvom vam predstavljamo velikog Pikolina, najinteligentnijeg konja na svijetu!"

Na pozornicu izađe Pikolino i svi su mu pljeskali! Bio je crn kao ugarak, sa kovrčavom grivom i velikim sjajnim očima. Imao je zlatne uzde, perjanicu na glavi i sedlo izvezeno srebrnim nitima. Bio je mali, jako mali, ali je veoma lijepo marširao i znao je kako da se pokloni i da pleše na zadnjim nogama ... i bio je tako siguran u sebe! Pikolino je zapravo bio mali poni. (Pokazati sliku).

Drugi dio

U drugom dijelu, vaspitač(ica) će pokušati da djeci obrati pažnju na Pirulijevo samopouzdanje.

Da li je ponašanje Mononoa slično ponašanju malog ponija na bilo koji način? O tome ćemo danas razgovarati.

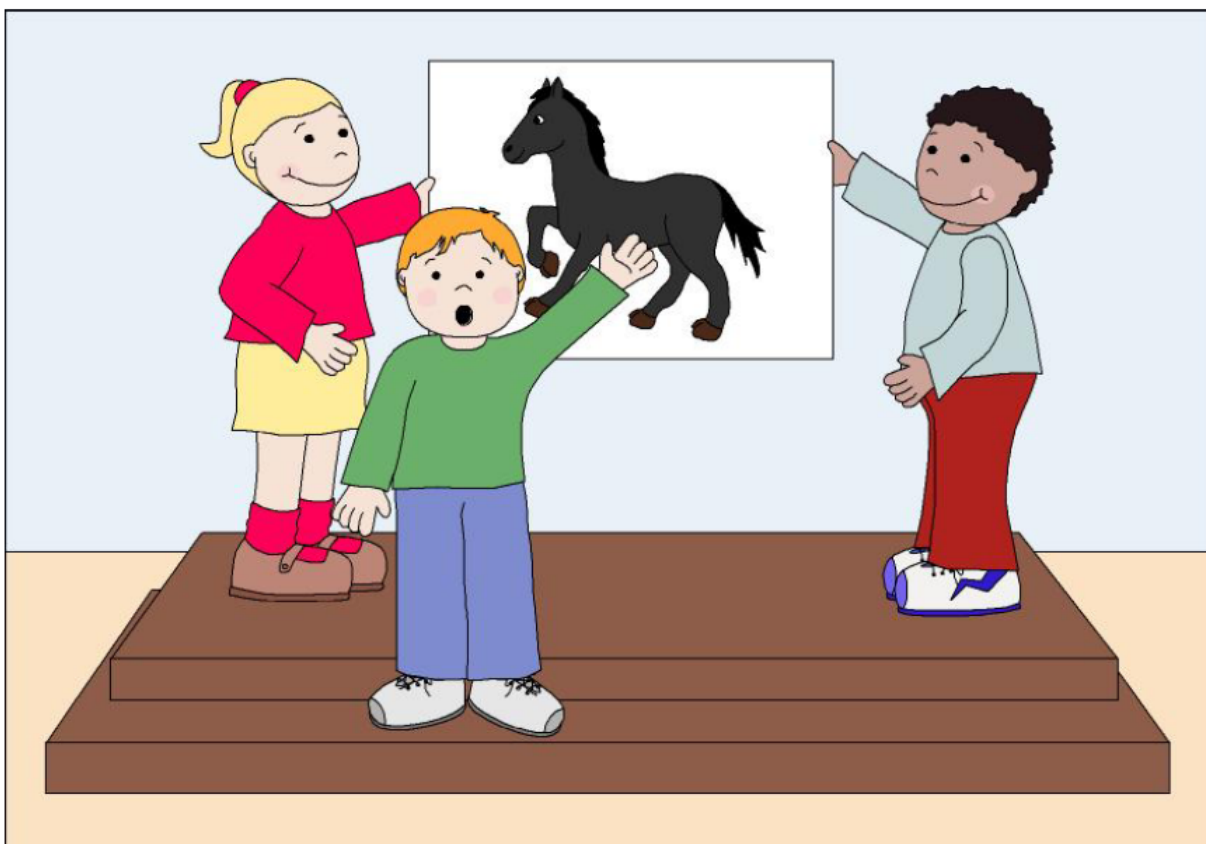
Djeca će uz pomoć vaspitačice uporediti ponašanje obaju likova i istaći će određene dijelove priče o malom poniju:

- Ako se razlikuješ od ostalih konja, to ne znači da si manje vrijedan.
- Svijet je dovoljno velik za ljude koji vjeruju u svoje sposobnosti. Ti si mali, ali znaš toliko toga što drugi ne znaju.
- Osim toga, nošenje tovara nije jedina stvar kojom se možeš baviti u životu.
- Mali poni je uspio da napravi nešto dobro zato što je vjerovao u sebe.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Pravilno su analizirali negativne posljedice Mononove nesigurnosti.			
Bila im je potrebna pomoć da analiziraju negativne posljedice Mononove nesigurnosti.			
Pravilno su analizirali prednosti samouvjerenog ponašanja malog ponija.			
Bila im je potrebna pomoć da analiziraju prednosti samouvjerenog ponašanja malog ponija.			
Znali su da uporede ponašanje obaju likova.			
Bila im je potrebna pomoć kako bi uporedili ponašanje obaju likova.			

Aktivnost br. 3 "Recitacija za malog ponija"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je recital kojeg djeca pripremaju u čast malom poniju. Djeca pjevaju i recituju pjesme posvećene malom poniju i na kraju razgovaraju o njegovim osobinama.

Cilj:

- Proizvesti kod djece emocije i pozitivna osjećanja prema samopouzdanim likovima.
- Razviti kod djece umjetničke vještine recitovanja i pjevanja.

Procedure:

- Recitovanje
- Pjevanje
- Razgovor

Potrebni materijal:

Pjesmice čiji je sadržaj u skladu sa temom.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Djeca pjevaju i recituju. Svako dijete pjeva ili recituje samo jedan stih.

Drugi dio

Vaspitač(ica) poziva svu djecu da razgovaraju o malom poniju, njegovim osobinama i o tome kako je znao da održi samopouzdanje usprkos fizičkim ograničenjima.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Pokazali su pozitivne emocije tokom recitovanja.			
Iznijeli su pozitivne komentare o tome da svako treba da bude siguran u sebe.			
Recitovali su stihove sa odgovarajućom intonacijom i ritmom.			
Pokazali su odbojnost prema nesigurnom ponašanju.			
Izgedaju kao da vjeruju u sebe i svoje sposobnosti.			

Aktivnost br. 4 "Mogu"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je igra pokreta. U prvom dijelu aktivnosti vaspitač(ica) objašnjava djeci kako izgleda igra "Mogu" i koja su njena pravila. U drugom dijelu djeca igraju ovu igru i na kraju će pobjednici sami sebi dati nagradu.

Cilj:

- Razviti kod djece iskustva u kojima mogu da ispolje samopouzdanje i sigurnost u sebe i svoje postupke.
- Naučiti ih da prepoznaju osobine ljudi koji su samopouzdana i sigurni u sebe.

Procedure:

- Praktične radnje
- Objašnjenje
- Igra
- Razgovor

Potrebni materijal:

Klupica određene visine (oko 50 cm) i konopac dužine 3 metra.

Razvoj aktivnosti:

Vaspitač(ica) objašnjava djeci igru koja se zove "Prelazak preko rijeke" i njena pravila.

Organizacija igre:

Dijeca se podijele u tri ili četiri ekipe i stoje u redu iza startne linije. Svaka ekipa će nositi ime po nekoj boji ili će biti označena brojem.

Ispred svake ekipe na zemlju će biti postavljen konopac dužine oko 3 metra. Na kraju konopca će se nalaziti klupica visine oko 50 cm.

Razvoj:

Kad vaspitač(ica) da znak, prvo dijete u svakoj ekipi kreće da hoda po konopcu sa rukama raširenim postrance za održavanje ravnoteže. Kada dođu do kraja konopca, staju na klupicu i preskaču preko nje, ali treba da se dočekaju s obje noge istovremeno. Zatim sjedaju tako da gledaju u pravcu ostatka svoje ekipe i zauzimaju isti raspored u redu jedan iza drugoga. Igra se nastavlja dok svako dijete ne pređe preko konopca i preskoči preko klupice.

Pravila:

1. Pobjeđuje ekipa koja bolje uradi ovu aktivnost i prva završi igru.
2. Sljedeći član ekipe kreće tek kad prethodni uradi sve i sjedne.
3. Pri doskoku, potrebno je doskočiti sa obje noge istovremeno.

Ako neko ne može da uradi ovu igru, vaspitač(ica) će mu pomoći kako bi se sva djeca osjetila sposobnima za ovu igru.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Dobro su uradili sve pokrete			
Bila im je potrebna pomoć da urade pokrete.			
Pokazali su samouvjerenost dok su radili pokrete.			
Pozitivno su se izrazili o sopstvenom i grupnom uspjehu.			

Aktivnost br. 5 "Pogodi koji lik"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je igra zagonetki koja se zove "Pogodi koji lik".

Cilj:

- Dodatno ojačati znanje koje djeca imaju o sigurnom i nesigurnom ponašanju.

Procedure:

- Igre
- Zagonetke

Potrebni materijal:

Kartice sa opisima likova

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Pogodi koji lik.

Vaspitač će ponuditi sljedeće opise:

1. On je mala životinja koja ima određena fizička ograničenja. Jednog dana mu se desilo nešto veoma loše i bio je veoma tužan. Majka mu je rekla: "Ako si drugačiji od ostalih, to ne znači da si manje vrijedan. Svijet je dovoljno velik za one koji vjeruju u svoje sposobnosti. Ti si mali, ali znaš koliko toga što mnogo veći od tebe ne znaju". I tako je ovaj lik poslušao svoju majku i otisnuo se u svijet da potraži sreću. Našao je svoju sreću i vratio se kući kao pobjednik koji je postao siguran u sebe.
2. On je jedan uplašen lik, stalno misli da ne može da uradi nešto što njegovi vršnjaci mogu: "To nije za mene, ja to ne mogu!" često je govorio nesiguran u sebe i tužan zbog toga. Majka je odbijala takav njegov stav i govorila mu je: "Dečko, imaj malo samopouzdanja". Jedan dan se njegova majka razljuti i reče mu: "Kako se usuđuješ da kažeš tako nešto nepristojno", i to ga je još više dotuklo jer se osjetio još nesigurnijim u sebe.

Kad djeca pogode o kojim se likovima radi, što će im biti veoma lako, vaspitač(ica) započinje s njima razgovor o pozitivnim i negativnim osobinama svakog lika i o osobini koju trenutno obrađuju – samopouzdanje.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Brzo i samostalno su pogodili o kom se liku radi.			
Bila im je potrebna pomoć da pogode o kom se liku radi.			
Bez poteškoća su uporedili dva lika.			
Naveli su razlike između dva lika i povezali ih sa sopstvenim samopouzdanjem.			

Aktivnost br. 6

Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka "Kakav si ti?"

Kratak pregled aktivnosti:

U okviru razgovora na datu temu, vaspitač(ica) postavlja djeci niz pitanja da provjeri da li su sigurna u sebe ili ne.

Cilj:

- Provjeriti da li su djeca sigurna ili ne u svakodnevnim aktivnostima.

Procedure:

- Pitanja i odgovori
- Razgovor

Potrebni materijal:

Tekst sa pitanjima, kasetofon.

Razvoj aktivnosti:

Vaspitačica ukratko rekapitulira sve što je rečeno u prethodnim aktivnostima i predlaže

da pričaju o njima kako bi vidjela šta djeca misle o tome i da dođu do sopstvenih zaključaka.

Ako želiš uraditi nešto što je veoma teško, da li radije odustaneš nego da to uradiš?
Zašto?

Da li radiš stvari koje mogu imati negativne posljedice?

Da li se i tebi nekada dešava kao i pačiću Mononou da pomisliš da ne možeš uraditi stvari koje drugi ljudi mogu?

Da li ti se čini da će sve biti kako treba?

Da li ti se svidio mali Poni? Zašto?

Da li si ti poput Mononoa?

Objasni zašto se osjećaš nesigurnim u sebe kad treba nešto da uradiš.

Vaspitač(ica) može snimiti dječje odgovore i onda im ponovo pustiti prije nego što budu donosili zaključke. Snimci se takođe čuvaju kako bi se mogli preslušavati i kasnije, van ove aktivnosti.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Obogatili su predstavu o samopouzdanju koju su imali prije aktivnosti u okviru ovog bloka.			
Samo su donekle stekli predstavu o tome šta znači biti siguran u sebe i nesiguran u sebe.			
Njihovi odgovori pokazuju da su sigurni u sebe.			
Njihovi odgovori pokazuju da nisu sigurni u sebe.			
Dobro su raspravljali o svojim odgovorima.			
Bila im je potrebna pomoć u raspravi o svojim odgovorima.			